

Najvyšší súd
Slovenskej republiky

5 Cdo 178/2009
5 Cdo 179/2009
5 Cdo 180/2009
5 Cdo 181/2009
5 Cdo 182/2009

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **I. K. K.**, bývajúceho v B., proti žalovanému **O. S. B. D.**, so sídlom v B., **o usporiadanie majetkových vzťahov a vyporiadanie nárokov**, vedenej na Okresnom súde Bardejov pod sp.zn. 8 C 60/1996, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove zo 14. februára 2000, sp.zn. 4 Co 291/1999, uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 31. júla 2000, sp.zn. 4 Co 171/2000, uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 31. júla 2001, sp.zn. 4 Co 15/2001, uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 9. apríla 2008, sp.zn. 14 Co 18/2008 a uzneseniu Okresného súdu Bardejov z 11. decembra 2008, č.k. 8 C 60/1996-210, takto

r o z h o d o l :

1. Konanie o dovolaní proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove zo 14. februára 2000, sp.zn. 4 Co 291/1999, uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 31. júla 2000, sp.zn. 4 Co 171/2000 a uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 31. júla 2001, sp.zn. 4 Co 15/2001 **z a s t a v u j e .**
2. Dovolanie žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 9. apríla 2008, sp.zn. 14 Co 18/2008 **o d m i e t a .**
3. Konanie o dovolaní proti uzneseniu Okresného súdu Bardejov z 11. decembra 2008, č.k. 8 C 60/1996-210 **z a s t a v u j e .**

Žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bardejov rozsudkom z 28. januára 1999, č.k. 8 C 60/1996-59 zamietol žalobu o uloženie povinnosti previesť byt č. X. na ul. W. č.p. X., s príslušenstvom. Zároveň zastavil konanie o vysporiadanie majetkových i nemajetkových práv a vzájomných vzťahov vyplývajúcich zo zákonov, týkajúcich sa bytového družstevníctva, stanov a ostatných interných predpisov a o priznanie poplatku z omeškania k finančným náležitostiam. Žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov tohto konania. Rozhodnutie v zamietavej časti odôvodnil tým, že zánikom členstva v O. S. B. D. prestal žalobca spĺňať základnú podmienku na prevod bytu do svojho vlastníctva. O zastavení konania v uvedenej časti rozhodol z dôvodu, že žalobca napriek výzvam súdu nešpecifikoval v stanovených lehotách petit žaloby.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalobcu rozsudkom zo 14. februára 2000, sp.zn. 4 Co 291/1999 rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o zastavení konania ako vecne správny v zmysle § 219 O.s.p. potvrdil. V ostatnej časti napadnutý rozsudok zrušil a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, nakoľko neboli splnené podmienky ani pre potvrdenie, ani pre zmenu rozhodnutia.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, ktorý navrhol rozsudok odvolacieho súdu ako nezákonný a zmätočný zrušiť. Zároveň navrhol odložiť vykonateľnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia.

Okresný súd Bardejov uznesením z 27. apríla 2000, č.k. 8 C 60/1996-90 konanie vo veci zastavil a vyslovil, že žiadnemu z účastníkov nepriznáva právo na náhradu trov tohto konania. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že v konaní nemožno pokračovať pre neúplnosť petitu žaloby.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalobcu uznesením z 31. júla 2000, sp.zn. 4 Co 171/2000 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne v zmysle § 219 O.s.p. potvrdil. Žalovanému nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu.

Aj proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Uznesenie odvolacieho súdu považoval za „viacnásobne nezákonné“.

Okresný súd Bardejov uznesením zo 6. decembra 2000, č.k. 8 C 60/1996-109 odňal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov priznané uznesením na pojednávaní dňa 28. januára 1999. Svoje rozhodnutie odôvodnil zmenou pomerov u žalobcu.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Prešove uznesením z 31. júla 2001, sp.zn. 4 Co 15/2001 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne v zmysle § 219 O.s.p. potvrdil. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu o splnení podmienok pre odňatie priznaného oslobodenia od súdnych poplatkov.

Uvedené uznesenie odvolacieho súdu napadol žalobca dovolaním, v ktorom navrhol uznesenie odvolacieho súdu, prípadne i súdu prvého stupňa zrušiť. Mal za to, že jeho sociálne pomery odôvodňujú priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov.

Na opakovanú žiadosť žalobcu o oslobodenie od súdnych poplatkov a ustanovenie zástupcu z radov advokátov pre dovolacie konanie Okresný súd Bardejov uznesením z 25. januára 2008, č.k. 8 C 60/1996-189 rozhodol, že žalobcovi nepriznáva oslobodenie od súdnych poplatkov a zamietá jeho návrh na ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Dospel k záveru, že u žalobcu neexistujú také majetkové a sociálne pomery, ktoré odôvodňujú jeho oslobodenie od súdnych poplatkov a ustanovenie zástupcu z radov advokátov.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalobcu uznesením z 9. apríla 2008, sp.zn. 14 Co 18/2008 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne v zmysle § 219 O.s.p. potvrdil. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Navrhol napadnuté uznesenie odvolacieho súdu pre zmätočnosť zrušiť. Prípustnosť dovolania odôvodnil

ustanovením § 237 písm. f/ O.s.p., tvrdiac, že postupom odvolacieho súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Mal za to, že odvolací súd pri rozhodovaní nesprávne posúdil jeho majetkové pomery.

Okresný súd Bardejov uznesením z 11. decembra 2008, č.k. 8 C 60/1996-210 vyzval žalobcu, aby v lehote 10 dní doplnil svoje dovolania o zákonom stanovené náležitosti, oznámil meno advokáta, ktorý ho bude v dovolacích konaniach zastupovať, predložil pre neho osobitnú plnú moc a doručil súdu ešte jeden rovnopis podaných dovolaní.

Uvedené uznesenie okresného súdu napadol žalobca dovolaním. Mal za to, že ním podané dovolania nemajú také nedostatky, aby sa o nich nemohlo konať.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolania podal včas účastník konania, skúmal, či sú splnené procesné predpoklady pre to, aby bolo možné preskúmať napadnuté rozhodnutia z hľadiska ich vecnej správnosti.

1. K dovolaniam žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove zo 14. februára 2000, sp.zn. 4 Co 291/1999, uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 31. júla 2000, sp.zn. 4 Co 171/2000 a uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 31. júla 2001, sp.zn. 4 Co 15/2001 (v poradí prvému, druhému a tretiemu dovolaniu žalobcu na č.l. 88, 101, 117 spisu), dovolací súd uvádza, že v zmysle § 241 ods. 1 O.s.p. musí byť dovolateľ zastúpený advokátom, pokiaľ nemá právnické vzdelanie buď sám, alebo jeho zamestnanec (člen), ktorý za neho koná. Toto ustanovenie zakotvuje osobitnú podmienku dovolacieho konania, ktorej nedostatok je odstrániteľný, avšak len za súčinnosti dovolateľa.

Zo spisu vyplýva, že žalobca bol niekoľkokrát súdom prvého stupňa poučený o tom, že dovolateľ bez právnického vzdelania musí byť zastúpený advokátom. Žalobca nepreukázal, že má právnické vzdelanie a bol oboznámený s rozhodnutiami súdov oboch nižších stupňov o tom, že sa mu neustanovuje zástupca z radov advokátov. Napriek tomu však do spisu nezaložil advokátovi udelenú plnú moc na jeho zastupovanie v dovolacích konaniach. V dôsledku toho zostal nedostatok uvedenej osobitnej podmienky dovolacieho konania neodstránený.

Z vyššie uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky konania o týchto dovolaniach žalobcu zastavil (§ 243c O.s.p. v spojení s § 241 ods. 1 O.s.p. a § 104 ods. 2 O.s.p.), pričom sa nemohol zaoberať ich procesnou prípustnosťou ani dôvodnosťou.

2. Pokiaľ ide o dovolanie žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 9. apríla 2008, sp.zn. 14 Co 18/2008 (t.j. o v poradí štvrté dovolanie žalobcu na č.l. 197 spisu), Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním. Treba dodať, že i keď dovolateľ v konaní o dovolaní nie je zastúpený advokátom a nemá právnické vzdelanie (§ 241 ods. 1 O.s.p.), povaha napadnutého rozhodnutia vylučuje, aby v prípade tohto dovolania bol nedostatok podmienky povinného zastúpenia považovaný za dôvod pre zastavenie konania. Za situácie, kedy je predmetom dovolacieho prieskumu rozhodnutie súdu o nevyhovení žiadosti účastníka o ustanovenie zástupcu z radov advokátov, by trvanie na podmienke povinného zastúpenia popieralo cieľ, ktorý sledoval účastník konania.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Pokiaľ dovolanie smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu je tento opravný prostriedok prípustný, ak smeruje proti zmeňujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 O.s.p. v znení do 15. októbra 2008), alebo potvrdzujúcemu uzneseniu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu (§ 239 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), alebo ak ním bolo potvrdené buď uznesenie súdu prvého stupňa o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia (§ 239 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) alebo ak ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Keďže rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré je napadnuté dovolaním, nevykazuje znaky niektorého z týchto uznesení, nemožno prípustnosť dovolania žalobcu vyvodiť z ustanovenia § 239 ods. 1 a 2 O.s.p.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Existencia niektorej z vyššie uvedených väd však dovolacím súdom nebola v konaní zistená.

So zreteľom na žalobcom tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa dovolací súd osobitne zameril na otázku, či konanie nie je postihnuté vadou uvedenou v ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolateľ tvrdil, že odvolací súd mu pri rozhodovaní o návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku a o návrhu na ustanovenie zástupcu z radov advokátov odňal možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie taký závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných práv účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva.

Pri posudzovaní dovolania žalobcu podľa obsahu je zrejmé, že podstatnou je v ňom námietka žalobcu, že odvolací súd nesprávne posúdil zistený skutkový stav a pri aplikácii ustanovenia § 138 ods. 1 O.s.p. dospel k nesprávne záveru o nesplnení podmienok pre oslobodenie od súdneho poplatku a pre ustanovenie zástupcu z radov advokátov.

Dovolaateľ teda namietal, že týmto dovolaním napadnuté uznesenie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Nesprávne právne posúdenie veci je relevantný dovolací dôvod (možno ním odôvodniť procesne prípustné dovolanie), nesprávnosť právneho posúdenia ale nezakladá žiadnu z väd v zmysle § 237 O.s.p. Treba dodať, že pre vyhovenie návrhu účastníka na oslobodenie od súdneho poplatku (a pre vyhovenie jeho návrhu na ustanovenie zástupcu z radov advokátov) je v zmysle § 138 ods. 1 O.s.p. potrebné, aby súčasne boli splnené dve podmienky, a to že: 1/ oslobodenie je odôvodnené pomermi žiadateľa a 2/ nejde o prípad svojvoľného alebo zrejme bezúspešného uplatňovania alebo bránenia práva. Ak z týchto podmienok nie je splnená čo i len jedna, nemožno žiadosti vyhovieť. V danom prípade odvolací súd nevyhovел žiadosti dovolateľa z dôvodu nesplnenia prvej podmienky, keď dospel k záveru, že pomery dovolateľa neodôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov. Takisto nebolo možné vyhovieť žiadosti dovolateľa na ustanovenie zástupcu z radov advokátov, pretože v zmysle § 30 O.s.p. podmienkou na vyhovenie tejto žiadosti je existencia predpokladov na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, ktoré u dovolateľa splnené neboli. Dovolaateľom uvádzané skutkové okolnosti teda v ničom nepotvrdzujú, že by procesným postupom odvolacieho súdu bola znemožnená realizácia niektorého z jeho procesných oprávnení.

V danom prípade bol postup odvolacieho súdu v súlade so zákonom a nemal za následok odňatie možnosti žalobcu pred súdom konať. Za odňatie možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. nemožno považovať samotné rozhodnutie, ktorým nebolo vyhovené návrhu žalobcu na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a na ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Tak oslobodenie od súdnych poplatkov, ako aj

ustanovenie zástupcu z radov advokátov je v občianskom súdnom konaní viazané na určité podmienky (viď vyššie), ktoré však v prípade žalobcu splnené neboli.

Keďže v danom prípade dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nie je podľa § 239 O.s.p. prípustné a vady uvedené v § 237 O.s.p. neboli zistené, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu ako neprípustné podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. odmietol. S poukazom na právnu úpravu dovolacieho konania sa nezaoberal napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

3. Pokiaľ ide o dovolanie žalobcu proti uzneseniu Okresného súdu Bardejov z 15. októbra 2008, č.k. 8 C 60/1996-210 (t.j. o v poradí piate dovolanie žalobcu na č.l. 213 spisu), Najvyšší súd Slovenskej republiky preskúmal dôvodnosť podaného dovolania a zistil, že toto dovolanie nespĺňa zákonom požadované procesné podmienky na vecné preskúmanie napadnutého rozhodnutia v dovolacom konaní.

V prejednávanej veci dovolanie smeruje proti uzneseniu, ktorým okresný súd vyzval dovolateľa na odstránenie väd dovolaní a predloženie plnej moci udelenej advokátovi na zastupovanie v dovolacích konaniach.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podľa § 10a ods. 1, 2 O.s.p. o dovolaniach proti rozhodnutiam krajských súdov ako súdov odvolacích rozhoduje Najvyšší súd Slovenskej republiky a o dovolaniach proti rozhodnutiam Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako odvolacieho súdu, rozhoduje iný senát tohto súdu.

V tomto ustanovení Občianskeho súdneho poriadku je upravená funkčná príslušnosť Najvyššieho súdu tak, že tento súd je príslušný rozhodovať o dovolaniach vtedy, ak je dovolaním napadané rozhodnutie krajského súdu vydané v odvolacom konaní. Zhodne s tým je podľa § 236 ods. 1 O.s.p. spôsobilým predmetom dovolania len také rozhodnutie súdu, ktorým tento súd rozhodoval v konaní o odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa.

Uznesenie okresného súdu, ktorým súd vyzval dovolateľa na odstránenie väd dovolaní a predloženie plnej moci udelenej advokátovi na zastupovanie v dovolacích konaniach, však nemožno považovať za rozhodovanie odvolacieho súdu.

Z uvedeného je teda zrejmé, že Najvyšší súd Slovenskej republiky nie je funkčne príslušný k rozhodovaniu o dovolaní, ktorým bolo napadnuté uvedené uznesenie okresného súdu, lebo toto rozhodnutie nebolo vydané v odvolacom konaní.

Súd je povinný kedykoľvek za konania prihliadať na to, či sú splnené podmienky konania, predovšetkým či patrí vec do právomoci súdu, ak je daná jeho vecná alebo funkčná príslušnosť (§ 103, § 104 O.s.p.). Pokiaľ sa jedná o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

V danom prípade je v občianskom súdnom konaní upravená funkčná príslušnosť na rozhodovanie o dovolaní tak, že jediným príslušným súdom je Najvyšší súd Slovenskej republiky, a pokiaľ nie je príslušný tento súd, nie je iný súd, ktorý by mohol v tejto veci rozhodovať.

Z uvedeného vyplýva, že ide o neodstrániteľný nedostatok podmienky konania, lebo Najvyšší súd Slovenskej republiky nie je funkčne príslušný a nie je tu iný príslušný súd, príp. orgán, ktorému by bolo možné vec postúpiť; súd preto konanie zastavil (§ 104 v spojení s § 243c O.s.p.) bez toho, aby mohla byť preskúmaná vecná správnosť napadnutého rozhodnutia.

Žalobca z procesného hľadiska zaviniť, že sa jeho dovolanie muselo odmietnuť (resp. že sa konania o jeho dovolaniach museli zastaviť), a preto mu vznikla povinnosť nahradiť trovy dovolacích konaní (§ 243b ods. 5 O.s.p., § 224 ods. 1 O.s.p. a § 146 ods. 2 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky mu však žiadne trovy dovolacích konaní nepriznal z dôvodu, že nepodal návrh na ich priznanie (§ 243b ods. 5 O.s.p., § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 13. júla 2009

JUDr. Vladimír M a g u r a, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Nina Dúbravčíková